

Van vmbo naar mbo: doorstroom en loopbaankeuzes

Jan Neuvel & Wil van Esch

Sinds 2003 doet ecbo in opdracht van het ministerie van OCW onderzoek naar de doorstroom van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) naar het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Onlangs verscheen 'Van vmbo naar mbo: doorstroom en loopbaankeuzes'.

Het merendeel van de vmbo-leerlingen vervolgt zijn opleiding in het mbo. Maar, die overstap gaat niet vanzelf. Een leerling die naar het mbo wil, meldt zich bij een mbo-instelling aan. Op basis van verzamelde gegevens over zijn vooropleiding, beroepsinteresse, motivatie en soms een aantal specifieke voorwaarden, wordt de leerling al dan niet geplaatst in de opleiding waar hij zich voor heeft aangemeld.

Opleidingsniveau

Belangrijk bij de plaatsing van een leerling in een opleiding is het opleidingsniveau. In de Doorstroomregeling van het ministerie van OCW zijn de leerwegen in het vmbo gerelateerd aan de opleidingsniveaus in het mbo. Soms wordt afgeweken van de Doorstroomregeling, bijvoorbeeld als de zorg bestaat dat een leerling het niveau niet aankan waar hij gezien zijn vooropleiding recht op zou hebben. Een andere factor die ervoor zorgt dat een school afwijkt van de Doorstroomregeling, is het ontbreken van praktische kennis en vaardigheden bij leerlingen. Ze moeten die vaardigheden eerst aanleren tijdens een opleiding op een lager niveau van het mbo voordat ze terecht kunnen op het niveau waar ze recht op hebben.

Aanwijzingen van mogelijke negatieve effecten van een lagere plaatsing op de motivatie van leerlingen zijn niet gevonden tijdens het onderzoek. Weliswaar lijkt de opleiding voor een aantal lager geplaatsten wat minder uitdagend (te gemakkelijk en te langzaam), maar dat werkt niet verder door in hun leerresultaten en in de verwachting de opleiding af te ronden.

Loopbaankeuze

Leerlingen moeten een keuze maken uit het grote aanbod van mbo-opleidingen. Daarbij moeten ze niet alleen rekening houden met het opleidingsniveau, maar ook met hun eigen beroepsinteresse. Zo'n keuze veronderstelt dat leerlingen een voldoende beeld hebben van wat ze in hun latere leven willen worden. Maar, lang niet alle leerlingen blijken dat aan het eind van het vmbo goed te weten: 1 op de 5 leerlingen weet aan het eind van het vmbo helemaal nog niet wat hij wil worden of twijfelt nog zeer sterk tussen verschillende opties. En dat heeft gevolgen:

- die leerlingen lopen een grotere kans om niet te worden aangenomen in de opleiding waar ze zich voor hebben opgegeven en ze beoordelen na ongeveer een half jaar hun opleiding aanzienlijk vaker als niet passend bij hun interesse of bij wat ze dan willen worden;
- dat heeft vervolgens weer een negatief effect op hun studieresultaten en verhoogt de kans om de opleiding voortijdig af te breken.

Een deel van de vmbo'ers die naar het mbo gaan, heeft kennelijk meer tijd en ondersteuning nodig bij het zoeken van een antwoord op de vraag wat ze willen worden. In het vmbo, maar ook in de beginfase van het mbo zal daar meer aandacht voor moeten komen. In het beroepsonderwijs hangt een succesvolle schoolloopbaan namelijk sterk samen met een goed ontwikkelde beroepsinteresse..

Voor meer informatie kunt u terecht bij Jan Neuvel (jan.neuvel@ecbo.nl, 06 10970963). Het rapport is te downloaden of op te vragen via www.ecbo.nl.